

Warszawa, 21 stycznia 2021 r.

Brak przepisów i zbyt mały nakład środków na B+R blokują rozwój gospodarki wodorowej w Polsce

Polska dopiero rozpoczyna budowę gospodarki wodorowej. Z badania Polskiego Instytutu Ekonomicznego wynika, że 67 proc. ekspertów z tego obszaru za jedną z barier w jej rozwoju uważa aktualne przepisy prawne. Trzy czwarte ekspertów źle ocenia też nasz potencjał infrastruktury i zasobów do jej rozbudowy. Rozwiązaniem jest szybkie wdrożenie strategii wodorowej, która uregulowałaby funkcjonowanie interesariuszy i wprowadziła ułatwiające mechanizmy prawno-rynkowe. To wnioski płynące z raportu PIE „Gospodarka wodorowa w Polsce. Obserwacje na podstawie ram badawczych Technologicznego Systemu Innowacji”.

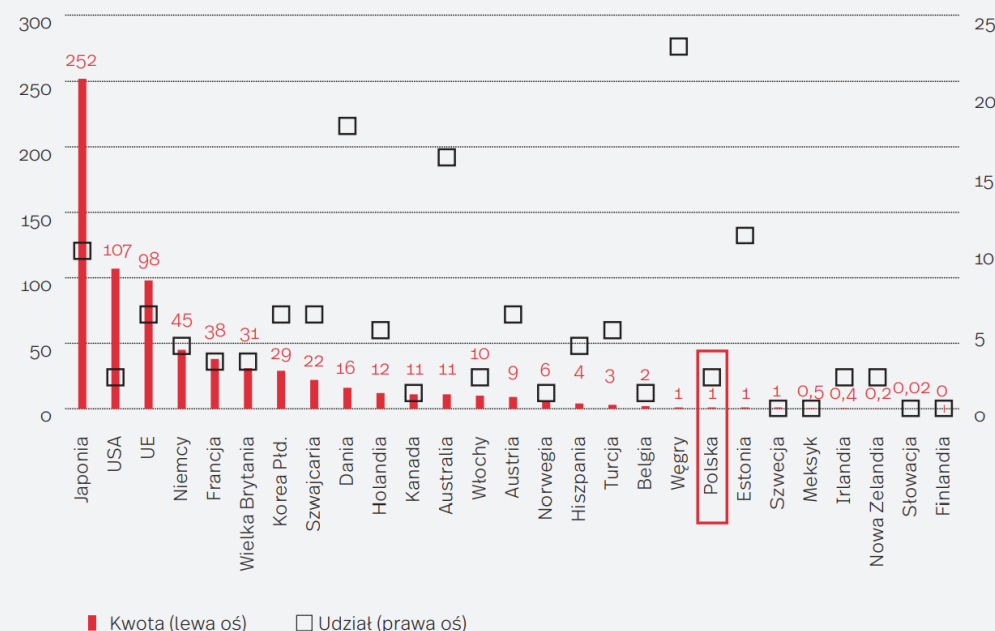
Zwiększenie roli wodoru w różnych gałęziach gospodarki może przyczynić się do osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmniejszenia uzależnienia od importu paliw kopalnych. Głównymi zaletami wodoru jako paliwa jest potencjalnie zerowa emisja gazów cieplarnianych, a także niewyczerpane zasoby i szerokie zastosowanie.

Potencjał gospodarki wodorowej w Polsce

Polska na tle krajów wysoko rozwiniętych posiada stosunkowo niewielki potencjał technologiczny w obszarze niskoemisyjnej gospodarki wodorowej. Wskazuje na to niewielka liczba wyspecjalizowanych firm, jak i dane dotyczące dedykowanych wydatków na badania i rozwój. Eksperti biorący udział w badaniu Polskiego Instytutu Ekonomicznego wskazują, że największym problemem dla rozwoju systemu innowacji w obszarze wodoru jest niska dojrzałość rynku (przede wszystkim brak wystarczających przepisów prawnych oraz instrumentów wsparcia) i niedostateczne ukierunkowanie poszukiwań (głównie niejasne cele i procedury ich ustalania).

Według danych Międzynarodowej Agencji Energii środki przeznaczone na badania i rozwój w zakresie wodoru i ogniw paliwowych w Polsce w wartościach nominalnych są ok. 40-krotnie mniejsze, a w porównaniu do PKB 15-krotnie mniejsze niż w czołowych krajach UE w tej dziedzinie, tj. w Niemczech i Francji. Stanowią one 2 proc. wszystkich środków przeznaczonych w kraju na B+R, co już nie aż tak wyraźnie odbiega od wartości we wcześniej wymienionych krajach. Oznacza to, że w Polsce przeznacza się znacznie mniej środków całościowo na badania i rozwój, ale i podobnie proporcjonalnie mniej na B+R w dziedzinie wodoru i ogniw paliwowych – mówi Magdalena Maj, analityk zespołu energii i klimatu Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

▼ Wykres 1. Środki przeznaczone na B+R wodoru i ogniów paliwowych (lewa oś, w mln EUR) oraz ich udział w całościowej sumie B+R w danym kraju (prawa oś, w proc.)

Źródło: opracowanie własne PIE na podstawie bazy danych MAE.

Głównymi uczestnikami systemu innowacji w Polsce są administracja rządowa, spółki Skarbu Państwa oraz organizacje wspierające, finansowane z kapitału państwowego. Gospodarka wodorowa budowana jest w oparciu o podejście odgórne (*top-down*), polegające na inicjowaniu i realizacji polityki publicznej na szczeblu centralnym. Zaletami tego podejścia może być lepsza synergia pomiędzy działaniami głównych uczestników systemu oraz zapewnienie większej dźwigni finansowej na realizację projektów wodorowych dzięki skumulowaniu kapitału. Wadami takiego podejścia są duży nacisk niektórych uczestników systemu na utrzymanie aktywów nieperspektywicznych (opartych na paliwach kopalnych) oraz asymetria informacji między spółkami Skarbu Państwa, a firmami prywatnymi.

Obciążenie państwowych spółek paliwowo-energetycznych zaangażowanych w rozwój gospodarki wodorowej „brudnymi aktywami” czyli opartymi o wykorzystanie paliw kopalnych będzie ograniczać ich środki na „zielone innowacje”. W efekcie, dystans dzielący Polskę gospodarkę od światowych liderów może rosnąć, a nie maleć. Z kolei uprzywilejowany dostęp spółek Skarbu Państwa do wiedzy i większa możliwość wpływu, np. na regulacje i instrumenty wsparcia, mogą skutkować zakłóceniem mechanizmów rynkowych i osłabieniem konkurencyjności firm prywatnych wbrew celowi nadrzędnemu, jakim jest budowanie pozycji polskich firm w międzynarodowych łańcuchach dostaw

gospodarki wodorowej. – powiedział Aleksander Szpor, kierownik zespołu energii i klimatu Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Rekomendacje na przyszłość

Wyniki analizy strukturalnej i funkcjonalnej oraz doświadczenia zagraniczne wskazują, że szybkie przyjęcie polskiej strategii wodorowej może wspomóc rozwój polskiej gospodarki wodorowej. Umożliwiłoby to skoordynowanie działań interesariuszy gospodarki wodorowej i zapewniłoby stabilne warunki do inwestycji.

W polskiej strategii wodorowej szczególnie ważne będzie zapewnienie przepływu informacji między administracją publiczną i spółkami Skarbu Państwa a polskimi firmami mogącymi budować łańcuchy dostaw gospodarki wodorowej. Ograniczyłoby to problem asymetrii informacji oraz uchroniło obecny model rozwoju od uzyskiwania przewagi na rynku przez spółki Skarbu Państwa kosztem innych polskich firm – komentuje Aleksander Szpor, kierownik zespołu energii i klimatu Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Z badania PIE wynika ponadto, że zalecane jest wypracowanie właściwych mechanizmów wsparcia rynkowego gospodarki wodorowej, takich jak kontrakty różnicowe, FIT (*Feed-In Tariff*), FIP (*Feed-In Premium*) czy *feebate* oraz wykluczenie lub ograniczenie wsparcia publicznego dla projektów bazujących wyłącznie na produkcji „szarego” („brązowego”) wodoru. Dzięki temu możliwe byłoby obniżenie kosztów interwencji publicznej niezbędnej do osiągnięcia przez technologie wodorowe (rozwijane z udziałem polskich firm) dojrzałości rynkowej oraz uniknięcie ryzyka efektu zamknięcia w technologiach wysokoemisyjnych.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank ekonomiczny z historią sięgającą 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego. w Polsce. Instytut wykonuje analizy i ekspertyzy na potrzeby realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzuje polskie badania naukowe w zakresie nauk ekonomicznych i społecznych w kraju i za granicą.

Kontakt dla mediów:

Ewa Balicka-Sawiak

Rzecznik Prasowy

T: +48 727 427 918

E: ewa.balicka@pie.net.pl